

21. maj 2015

Konsekvenser af ulighed og fattigdom – trivsel og skolepræstationer

Fattigdom er ikke kun et økonomisk problem for en familie, men har også stor effekt på børnenes præstationer i skolen. Chancen for at bestå 9. klasses afgangsprøve falder kraftigt, hvis børnene oplever blot et års fattigdom i løbet af barndommen. Rammes børn af fattigdom netop det år, de skal afslutte skolen, er chancerne for at bestå mindst. Også i børnenes videre uddannelsesforløb er det en hæmsko at have oplevet fattigdom i opvæksten.¹

Familiebaggrunden spiller en helt afgørende rolle for både, hvordan børn trives og hvordan de udvikler sig intellektuelt. På baggrund af data fra SFIs Børneforløbsundersøgelse², har FOA analyseret sammenhængen mellem børns trivsel og skolepræstationer på den ene side og familiens økonomiske situation og moderens beskæftigelse på den anden side.

Hovedresultaterne fra undersøgelsen er:

- Der er over dobbelt så mange børn med lav trivsel blandt de børn, hvor moderen er arbejdsløs end hvor hun er i arbejde.
- Andelen af børn, der trives på almindelig vis er mindre blandt børn, der kommer fra hjem, hvor den økonomiske situation opleves som dårlig end hvor den vurderes som god.
- Jo dårligere moderen vurderer familiens økonomiske situation, desto ringere klarer børnene sig i sproglige og logiske test.
- Børn klarer sig dårligere i sproglige og logiske test, hvis moderen er arbejdsløs end hvis hun er i arbejde.

¹ AE. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (Nov. 2014). Fattigdom mærker børns fremtid. Fordeling og Levevilkår 2014

² SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Årgang 95 – Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995, <http://www.sfi.dk/forside-11400.aspx>.

KONTAKT Rapport udarbejdet af:
FOA Kampagne og Analyse

Sanne Nørgaard Laursen
Tlf. 46 97 26 71

Kasper Manniche
Tlf. 46 97 24 15

Hvordan trives børn i udsatte familier?

Til måling af barnets trivsel anvendes det internationale SDQ³-mål. I målet indgår barnets styrker og svagheder på en række områder; evnen til at hjælpe, trøste og samarbejde med andre, følelsesmæssige problemer, adfærdsproblemer, hyperaktivitet og manglende koncentration samt problemer i forhold til kammerater. Børnene inddeles i tre grupper efter deres trivsel: *almindelig trivsel*, *gråzonen* og *lav trivsel*.

I tabel 1 sammenholdes barnets trivsel med moderens beskæftigelse. Her fremgår det tydeligt, at der er en større andel af børn med mødre uden arbejde, der har en lav trivsel end børn med mødre i arbejde. 11 procent af børnene, der kommer fra en familie, hvor moderen er uden arbejde, ender i gruppen med lav trivsel. Det er over dobbelt så mange som de børn, der kommer fra en familie, hvor moderen er i arbejde. Man kan se en tilsvarende fordeling for børn, hvis trivsel er i gråzonen. For begge grupper af børn gælder det heldigvis, at størstedelen trives på almindelig vis, men andelen af børn, der har normal trivsel er væsentligt større for de børn, der har mødre med jobs.

Tabel 1. 11 åriges trivsel på den samlede SDQ-skala, fordelt efter kategorier for trivsel og opdelt efter, om moderen er i arbejde eller ej.

	Barnets trivsel			Total
	Lav trivsel	Gråzonen	Almindelig trivsel	
Mor uden arbejde ⁴	11 %	10 %	79 %	100 %
Mor i arbejde	5 %	4 %	91 %	100 %

Antal: 4700

Kilde: Data fra SFI's børneforløbsundersøgelse årgang 1995. Skema til mor 2007.

I børneforløbsundersøgelsen blev mødrene bedt om at vurdere sin families økonomiske situation. Også her er der en sammenhæng med børnenes trivsel. Blandt de mødre, der har bedømt familiens økonomiske situation som dårlig ses en større andel af børn med lav trivsel og børn i gråzonen end tilfældet er for de mødre, der har bedømt familiens økonomiske situation til at være nogenlunde, god eller særdeles god.

Faktisk er der en tendens til, at jo bedre mødrene har vurderet familiens økonomiske situation desto mindre andel af børn i den lave trivselskategori og gråzonen, og desto større andel af børn, der trives i almindelig grad. Forskellen er relativt stor, eftersom kun 75 procent af børnene fra familier i en dårlig økonomisk situation trives i almindelighed, mens hele 95 procent af børnene fra særdeles gode økonomiske hjem trives i almindelig grad. Dette er en forskel på en femtedel.

³ Strengths and Difficulties Questionnaire. Se mere på www.sdqinfo.com

⁴ I kategorien "mor uden arbejde" indgår førtidspensionister, hjemmegående, dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere samt ansættelse med løntilskud. I kategorien "Mor i arbejde" indgår mødre, der er i beskæftigelse, studerende og på barselsorlov.

Tabel 2. 11 åriges trivsel på den samlede SDQ-skala, fordelt efter kategorier for trivsel og opdelt efter moderens bedømmelse af familiens økonomiske situation.

		Barnets trivsel			
		Lav trivsel	Gråzonen	Almindelig trivsel	Total
Moderens bedømmelse af familiens økonomiske situation	Dårlig	12 %	13 %	75 %	100 %
	Nogenlunde	8 %	6 %	86 %	100 %
	God	5 %	4 %	91 %	100 %
	Særdeles god	2 %	3 %	95 %	100 %

Antal: 4790

Kilde: Data fra SFI's børneforløbsundersøgelse årgang 1995. Skema til mor 2007.

Disse analyser tyder altså på, at familiens forsørgelsesgrundlag i form af økonomisk formåen og beskæftigelse spiller en helt central rolle for barnets trivsel.

Hvordan går det i skolen?

Ser man på børnenes intellektuelle udvikling har familiens økonomi og moderens beskæftigelsessituation sandsynligvis også en betydning. I Børneforløbsundersøgelsen har børnene som 11-årige gennemført en sprogtest og såkaldt CHIPS-test (Children's Problem Solving Test, der måler barnets evne til at se logiske mønstre). De to test viser i grove træk barnets evner i henholdsvis dansk og matematik.

Undersøgelsen viser, at der er en statistisk sammenhæng mellem moderens bedømmelse af familiens økonomiske situation og hvor godt barnet klarer sig i henholdsvis sprog- og CHIPS-testen. Det tyder altså på, at jo bedre moderen vurderer familiens økonomiske situation, desto bedre klarer barnet sig sprogligt og logisk. Det samme er tilfældet for moderens beskæftigelsessituation. Børn ser også ud til at klare sig bedre, når moderen er i arbejde end når hun er arbejdsløs.

Metode

Datagrundlag

Analyserne er foretaget på baggrund af data fra SFIs Børneforløbsundersøgelse årgang 1995. Børneforløbsundersøgelsen er en longitudinal spørgeskemaundersøgelse, der følger de samme familier fra børnene blev født i 1995 og efterfølgende i årene 1996, 1999, 2003, 2007 og 2011. Analyserne i dette notat er lavet på baggrund af dataudtræk fra den spørgeskemaundersøgelse, mødrene har udfyldt i 2007, dvs. hvor børnene var 11 år gamle.

Information om undersøgelsesdesignet for Børneforløbsundersøgelsen kan findes på følgende link: http://www.sfi.dk/about_the_survey-11529.aspx

Analysemetode

Krydstabeller og statistiske regressionsanalyser er foretaget i statistikprogrammet SPSS. Regressionsanalyserne skal tolkes med forbehold for, at der ikke er inddraget kontrolvariable.